
Prikazi i osvrti

CRKVA S ISTOKA I ZAPADA

Michael SCHNEIDER - Walter BERSCHIN (Hrsg.), *Ab oriente et occidente (Mt 8,11). Kirche aus Ost und West (Gedenkschrift für Wilhelm Nyssen)*, St. Ottilien 1996., 618 stranica, 95 DM.

U više navrata učenici, kolege i suradnici Wilhelma Nyssena pokušavali su prigodom nekog od njegovih "okruglih" rođendana prirediti njemu u čast svečani zbornik. No, on je neprestano odbijao svako slavlje u kojemu bi njegova osoba bila u središtu, tako da do tog publicističkog projekta nije došlo. Kad je konačno, nakon dugogodišnjih nagovaranja, ipak pristao, upravo u tijeku realizacije svečanog zbornika (*Festschrift*) isti je postao zbornik sjećanja (*Gedenkschrift*) - jer je slavljjenik u međuvremenu umro.

I jedna druga sličica je znakovita; nesuđeni svečar i angažirani djelatnik glede ekumenskog zbližavanja kršćanskog Istoka i Zapada preminuo je upravo 16. srpnja 1994. godine - dakle, točno na dan 940. godišnjice "velike šizme".

Širem teološki zainteresiranom općinstvu (i izvan granica njemačkoga govornog područja) prof. dr. Wilhelm Nyssen poznat je nadalje kao suizdavač priznatog priručnika u tri sveska "Handbuch der Ostkirchenkunde" (Düsseldorf, 1984.-1989.). Pored dušobrižničkog rada i vrlo angažiranog predavaštva razvio je i bogatu svestranu spisateljsku aktivnost. Bio je pokretač i/ili (su)izdavač mnogih nizova, samo da spomenemo neke najvažnije: niz "Sophia - Quellen östlicher Theologie" (26 svezaka), zatim niz "Occidens - Horizonte des Westens" (6 svezaka) i npr. niz "Koinoia - Oriens" (sa sveukupno 40 svezaka). Napisao je nekoliko desetaka znanstvenih studija, prikaza i drugih znanstveno-popularnih radova.

Nekoliko osnovnih podataka o samoj osobi kojoj je posthumno posvećen ovaj zbornik: Wilhelm Nyssen rođen je u Kölnu 1925. godine, gdje je dobio osnovnu izobrazbu. Kao mladić proživljava II. svjetski rat, a 1944. godine dopijeva najprije u američko, a zatim u

francusko zarobljeništvo. U Francuskoj (Chartres) započinje studirati teologiju i nakon zarobljeništva nastavlja studij u Bonnu, odnosno za kratko vrijeme boravi u bavarskoj metropoli, Münchenu. Redoviti teološki studij završava na sveučilištu u Bonnu, te nakon toga započinje specijalne studije iz filozofije, latinskoga, patristike i povijesti umjetnosti na Sveučilištu u Freiburgu (Breisgau), koji 1954. godine apsolvira doktoratom u filozofiji. Za svećenika biva zaređen 1956. godine i odmah preuzima za kratko vrijeme kapelansku službu da bi potom postao studentskim župnikom odnosno dušobrižnikom na Katoličkoj visokoj školi u Kölnu, što će značajno obilježiti ne samo njegov pastoralni nego i publicistički odnosno predavački angažman.

U sklopu navedenog rada sa sveučilištarcima uspijeva ostvariti svoj dugogodišnji san, osnivanje i konačnu gradnju studentske burze - "Papst-Johannes-Burse". Ovaj studentski dom pri Sveučilištu u Kölnu s oko 300 mjesta za stanovanje postalo je međunarodno studentsko stjecište, a W. Nyssen njegov dugogodišnji voditelj (oko 25 godina).

Osim bogate predavačke aktivnosti slijedili su i mnogi akademski pozivi: npr. od 1965. godine bio je predavač katoličke teologije na Sveučilištu u Kölnu, a od 1968. godine predavao je dogmatiku i liturgiku na Pedagoškoj visokoj školi Rheinland, od 1976. godine postaje docent za ikonologiju i bizantistiku na Pravoslavnom institutu u Düsseldorfu, koji je bio u sklopu "Instituta za pravoslavnu teologiju sv. Sergej" iz Pariza, te 1980. godine postaje honorarni profesor za istočne crkve na Odjelu za bizantistiku sveučilišta u Kölnu. Godine 1977. dobiva počasni doktorat od Pravoslavnog fakulteta Sveučilišta Iasi u Rumunjskoj, a 1990. godine biva imenovan i posvećen za velikog arhimandrita Grčko-melkitske katoličke crkve u Libanonu.

Sam naslov ovog zbornika želi na stanovit način odraziti teološki program svečara: "Ab oriente et occidente. Crkva iz Istoka i Zapada" - pri čemu je okosnica njegova teološkog rada upravo bio pokušaj suzbijanja svakog uniformiteta, ma koje crkvene provenijencije. K tomu, ovaj posthumni *literarni hvala* donosi i svu širinu kršćanske tradicije Nyssena kao dušobrižnika, predavača i pisca - ne samo tematska raznolikost pitanja koja se obrađuju nego je jednako tako zastupljena crkvena i nacionalna različitost autora u ovoj knjizi.

Uz obvezatne biografske i bibliografske priloge o svečaru knjiga sadrži više od tridesetak stručnih prinosa i/ili esejističkih zapisa, s više od 600 stranica. Svi su članci na njemačkom jeziku, osim jednoga koji je na engleskom jeziku. Tako su obrađene npr. sljedeće teme: *Hartmut G. Blersch* bavi se pitanjem mjesta i prostora glede perspektivnog predstavljanja u kršćanskoj umjetnosti, *Gabriel Bunge* obrađuje "Praktike", "physike" i "theologike" kao faze spoznaje kod (njegovog omiljenog starocrkvenog autora) Evagriosa Pontikosa, a

Karl Christian Felmy usredotočuje svoju pažnju istočnocrkvenim aspektima o biti i djelovanju trojedinoga Boga. Lothar Heiser tematizira srpsku dinastijsku kuću Nemanjića (1166.-1371.) i njezina osnivanja samostana u kontekstu ondašnjih napetosti između Crkava u usporedbi s praksom u sklopu Katoličke crkve i evangelističkih Crkava (Friedrich Heyer), kao i o ekleziologiji između Istoka i Zapada Melkitske crkve (nadbiskup Lufi Laham). Otto Mazal pokušava opisati utjecaj zapadnjačke teologije na bizantsku polemiku s islamom, Konrad Onasch predstavlja ulogu ikone kod identiteta slavenskih pravoslavnih naroda, a Albert Rauch prikazuje utjecaj Istočne crkve na liturgijsku obnovu na Zapadu. Poznata ruska duhovna spisateljica Tatjana Goričeva esejistički pokušava približiti put od usamljenosti do apofatike, a predstojnik Zbora za nauk vjere kard. Joseph Ratzinger podastro je jednu svoju božićnu propovijed, itd.

Razvidno je kako priređivači nisu slijedili razrađeni tematski koncept nego se više pokušalo uključiti po mogućnosti što veći broj autora koji su na ovaj ili onaj način bili povezani s W. Nyssenom. Tako je doduše postignuta međunarodna i stručna širina, ali na uštrb tematske sustavnosti, te bi se moglo dogoditi da ovaj publicistički zbir zbog prevelikih "imena" i preopširnosti tema doživi sudbinu sličnog projekta, koji na prvi pogled fascinira svojim opsegom, no istodobno premalo ili gotovo nikako ne biva recipiran od strane stručnih krugova.

I još jedno zaključno zapapanje: U nekoliko radova osjeća se apologetski ton u korist pravoslavne tradicije, smatramo to - posebice kod katoličkih autora - nesuvislim podilaženjem, koje premalo koristi teološkom približavanju kršćanskog Istoka i Zapada.

A "svečar" je zasigurno i jedno i drugo najmanje očekivao, odnosno nastojao, ako je moguće, izbjeći.

Frano Prcela, OP

ČOVJEČJI ŽIVOT NE MOŽE BITI STAVLJEN U PITANJE

Živan BEZIĆ, *Etika i život*, knjižnica "U pravi trenutak", br. 281, Đakovo, 1995, 320 str.

Prof. dr. Živan Bezić poznati je naš pastoralac i pisac. Uz poznate pastoralne knjige (*Pastoralni radnik*, *Pastoralni rad* i *Pastoralna služba*) napisao je i knjigu *O kršćanskom savršenstvu*, te nekoliko knjiga o odgoju. Na terenu konkretnih životnih pitanja